

התכנית לפסיכותרפיה פסיכואנליטית

ובית הספר לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש

באוניברסיטת תל אביב

שמחים ונרגשים להזמין אתכם

לכנס הבינתחומי השנתי

שיח בין מוות לאלמוות

16-17/12/24

לפרטים נוספים והרשמה

- 16/12/24
19:30-22:00

- 17/12/24
10:00-15:00

יום שני 16/12/24

19:30-20:00 התכנסות

20:00-22:00 מושב פתיחה

יו"ר - גב' יעל קדרון, התכנית לפסיכותרפיה

- ברכות – פרופ' ירון בלוח, ראש ביה"ס לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש, אוניברסיטת תל אביב
- ד"ר שלומית ידלין-גדות, ראש התכנית לפסיכותרפיה, הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות, אוניברסיטת תל אביב
- להוליך שולל את המוות: טכנולוגיות חדשות, משאלות ישנות – ד"ר אורי לוין, בית הספר לקולנוע ולטלוויזיה ע"ש סטיב טיש
- איך חיים אחרי המוות? פסיפס של עדויות, יצירות ספרות ומפגשים קליניים – פרופ' מירב רוט, התכנית לפסיכותרפיה

יום שלישי 17/12/24

מושב ראשון - 10:00-11:15

יו"ר - ענת טלרנט, התכנית לפסיכותרפיה

- אלמוות כאפשרות: בביולוגיה, בפסיכואנליזה ובזן – ד"ר גדעון לב, התכנית לפסיכותרפיה
- מתדיין: ד"ר בועז חגין, בית הספר לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש
- דיון עם הקהל

מושב שני - 11:30-12:45

יו"ר – ד"ר נועה מרקין, בית הספר לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש

- האניגמה של קספר האוזר: אוטופסיה, כתיבה, והדימוי הנע – ד"ר עידו לויט, בית הספר לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש
- מתדיינת: ד"ר איזבל בן אמו, התכנית לפסיכותרפיה
- דיון עם הקהל

12:45-13:20 הפסקת צהריים

מושב שלישי - 13:20-15:00 – "קצרים"

יו"ר – ד"ר גל רז, בית הספר לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש

- תנטוס כארוס: המוות כמרחב טרנספורמטיבי בסדרה "עמוק באדמה" – ד"ר יעל לוי, בית הספר לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש
- צילום: שביל אל-מוות – ורדה בלום, התכנית לפסיכותרפיה
- קולנוע תלת-ממד ורוחות הזיכרון – ד"ר דור פדלון, בית הספר לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש
- דחף המוות בשירות החרות – ענת שריג שמואלי, התכנית לפסיכותרפיה
- דיון עם הקהל

תקצירי ההרצאות:

להוליך שולל את המוות: טכנולוגיות חדשות, משאלות ישנות – ד״ר אורי לוין

בשנים האחרונות אנו רואים יותר ויותר סרטים העושים שימוש באפקטים דיגיטליים להצגת שחקנים ואף להחייאת כוכבים שנפטרו. בהרצאה זו אבקש לבחון את האפקטים הללו לאור מסורת ארוכה של מחשבה התופסת את הקולנוע ככלי במאבק עם המוות. דיון זה יפתח צוהר לדרכים שבהם הקולנוע יכול להציע מפגש ייחודי עם החולף, עימות חזיתי, אינטימי ובלתי מתפשר עם המוות.

איך חיים אחרי המוות? פסיפס של עדויות, יצירות ספרות ומפגשים קליניים – פרופ' מירב רוט

מאז ה-7.10 כולנו חיים אחרי המוות – מותם של ילדים, קשישים, אזרחים; מותה של האשליה בדבר הקיום הבטוח, הנינוח של אדם בביתו; מותו של הביטחון של אזרח במולדתו; מותה של הזכות לחיות בתודעה שלמה ולכידה יחסית, מבלי לשמור על ניתוק מתמיד ממחשבות בלתי נסבלות. בהרצאה אתאר את המאבק המתמיד של האדם נוכח אתגרי קיומו, ובשיאם נוכח המוות הטראומטי – הקונקרטי והסימבולי. אדבר על גורמי החוסן והתהליכים הטיפוליים המאפשרים לחיות אחרי המוות, וביניהם כוחם של הערכים, האתיקה והאהבה, המורשת הבין דורית הטראומטית (גם כגורם חוסן ולא רק כגורם מחליש) וכוחה של קהילה. אדגים את דברי בפסיפס דברים מתוך יצירות העוסקות בטראומה בכלל וגם מן השנה החולפת ומתוך רגעי טיפול עם שורדי טראומה מהעבר ומאסון ה-7.10.

אלמוות כאפשרות: בביולוגיה, בפסיכואנליזה ובזן – ד״ר גדעון לב

ההרצאה בוחנת את מושג האלמוות משלוש פרספקטיבות. החלק הראשון מציג את השאיפה המדעית להבנה של מנגנונים ביולוגיים שיאפשרו לבני אדם להאט את ההזדקנות תוך התייחסות לפיתוחים טכנולוגיים ומיזמים המקדמים הארכת חיים. החלק השני מציג עמדה פסיכואנליטית, לפיה הפחד מהמוות והשאיפה להכחשתו מניעים רבות מהפעולות האנושיות, והציביליזציה עצמה נועדה להגן מפני חרדת המוות. עמדה אנליטית משלימה מציעה שלממד הסימבולי של אלמוות ישנו גם תפקידו חשוב בהתפתחות הפסיכולוגית. החלק השלישי של ההרצאה מתמקד ברעיון האלמוות בתפיסות רוחניות, בעיקר במסורת הזן היפני. אלמוות מתואר כאן כמצב תודעתי שבו נעלמים הגבולות של העצמי והזמן, ומאפשרים חוויה של "נוכחות אינסופית". ההרצאה מציעה את האפשרות שהתחברות לרשת הרחבה של הקיום, מעבר לחוויות של נפרדות וסופיות – התחברות אליה יכולה לכוון הפסיכואנליזה – יכולה להיות צורת אלמוות פסיכולוגית וחוייתית.

האניגמה של קספר האוזר: אוטופסיה, כתיבה, והדימוי הנע – ד״ר עידו לויט

אם המוות נתפס בתרבות כאירוע שחומק מייצוג (ולכן מזוהה עם הממשי הלקאני), אז בחינת הגוף לאחר המוות, האוטופסיה, מאפיינת את הנטייה של המודרניות המערבית למשטר סטיות של אירציונליות במסגרת שיח פוזיטיביסטי. ההרצאה מתעכבת על האטימולוגיה של autopsiā – "ראייה במו עיניך" – ומעמתת מושג זה עם גישתו של בימאי הקולנוע וורנר הרצוג לדימוי הקולנועי המאופיינת בהבלטת התיווך המדיומלי – כלומר, במניעה של "ראייה במו עיניך" – כאמצעי להשגת "אמת קולנועית עמוקה". ההרצאה דנה בפונקציה של המוות כביטוי של הממשי בקולנוע של הרצוג ומתמקדת בסיקוונס מתוך האניגמה של קספר האוזר (הרצוג, 1974) אשר במרכזו נתיחת גופת הגיבור. בעזרת תיאוריית המדיה של פרידריך קיטלר סיקוונס מורכב זה מוצג כגינוי של המשטר הוויזואלי של "אוטופסיה" והשיח התרבותי הדכאני המאפיין אותו. באותו זמן, הסיקוונס מצביע על המדיום הקולנועי כקו מילוט מהמערך התרבותי-דכאני המכפיף את הגיבור ואת גופו.

תנטוס כארוס: המוות כמרחב טרנספורמטיבי בסדרה "עמוק באדמה" – ד"ר יעל לוי

הסדרה "עמוק באדמה" (HBO, 2001-2005) היא דרמה משפחתית המתמקדת בחייהם של בני משפחת פישר המנהלים בית לוויות במרתף ביתם. העיסוק המשפחתי במוות מעלה אל פני השטח התמודדות עקבית עם המוות בדרכים רבות, אחת הנפוצות בהן היא הצגת דמויות המתים כמדברות ומקיימות אינטראקציה עם החיים. הופעת המתים אינה מאפיין דמוי מדע בדיוני, אלא טכניקה אסתטית של האנשת דיאלוגים פנימיים של הדמויות (שעודן בחיים) כדרך לבטא את הקונפליקטים הפנימיים שלהן. בהרצאה זו אבחן את שלוש דמויות הנשים הראשיות של הסדרה – רות, ברנדה וקלייר – דרך מפגשיהן, הדמיוניים והממשיים, עם המוות, ואטען שמפגשים אלו מציעים עבורן משא ומתן מחודש עם מופעים של נשיות. אציע שדרך המוות, הן כקונספט והן כדימוי הטלוויזיוני שנוצר על ידי Six Feet Under, שלוש הדמויות בוחנות מחדש ואף מבנות מחדש את זהותן באשר לפרפורמנס של נשיות.

צילום: שביל אל מוות – ורדה בלום

את נושא ה'צילום: שביל אל מוות', ניתן לקרוא בשני אופנים: הצילום כמוליך אל המפגש עם המוות, וצילום כמאפשר את אשליית האלמוות. ההרצאה תתמקד בשאלת התפקוד של אלבומי משפחה בזמן ה"שבועה", ותדון בקשרים בין צילום, מוות, אבל וזיכרון. בהרצאה אנסה לשלב בין החוויה האישית שלי בנושא, לבין כתיבה תיאורטית, בכדי לעמוד על המשמעויות הפסיכואנליטיות של התופעה.

קולנוע תלת-ממד ורוחות הזיכרון – ד"ר דור פדלון

פגישה מקרית ב-1985 בין פינה באוש לויס ונדרס הובילה את האחרון לבקש לביים סרט על הכוריאוגרפית הנודעת. באוש הסכימה אך הסרט התמהמה במשך כ-20 שנים בהן ונדרס תהה כיצד להעביר אל המסך את הפיזיות הגולמית של תיאטרון המחול של באוש. פריצת הדרך התאפשרה כאשר ונדרס הבין שעליו לצלם את הסרט בתלת-ממד. כשפתרון בידו החלו ונדרס ובאוש לעבוד יחדיו על הסרט, אולם זמן קצר לפני תחילת הצילומים באוש נפטרה במפתיע. ונדרס, לאחר התייעצות עם אנסמבל הרקדנים של פינה, החליט להמשיך לצילומים והסרט הפך למעין רקוויאם: במקום סרט "עם פינה", לסרט "עבור פינה", כאשר מותה של פינה והיעדרה מרחפים מעל הסרט. כך אנת'וני ליין מבקר הקולנוע של הניו-יורקר קרא לסרט "תחיית מתים מפעימה" והוסיף "תמיד השתוקקתי, ללא הצלחה, לצפות בעבודתה של באוש בזמן שעוד היתה בחיים. כעת, במידה מדאיגה, משאלתי התגשמה". בהרצאה זו אבקש לבחון כיצד מתרחשת תחיית מתים שליין מזכיר, ומהו מקומו של תלת-ממד ביצירת חוויה זו.

דחף המוות בשירות החרות – ענת שריג שמואלי

ב"אבל ומלנכוליה" (1917) מציג פרויד את סיכון ההתאבדות במלנכוליה כנובע מכך ש"צילו של האובייקט נפל על האני", ועל כן הסדיזם הרצחני, האמור להיות מופנה כלפי האובייקט, הופך למזוכיזם רצחני המופנה כלפי העצמי. בהרצאה אציג בקצרה הסבר נוסף, הנשען על בעיית הנפרדות במלנכוליה, ועל ההיבט המרדני של דחף המוות כ"דחף אנרכיסטי" (Zaltzman, 1979), החותר לשחרור הנפש מדיכוי.

על הדוברים (לפי סדר ההופעה):

יעל קדרון היא עוס קלינית, פסיכותרפיסטית, עוסקת בטיפול אישי זוגי ומשפחתי, מטפלת ומדריכה מוסמכת מטעם האגודה הישראלית לטיפול זוגי ומשפחתי, מנהלת את מרכז מיתל לטיפול במשפחות במרכז לבריאות הנפש שלוותה, חברת ועדת ההוראה של התוכנית לפסיכותרפיה, חברת סגל ומדריכה בתוכנית לפסיכותרפיה

ד"ר אורי לוי היא חוקרת קולנוע ואמנית וידאו. ראשת תוכנית המצטיינים של בית הספר לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש, אוניברסיטת תל אביב. עבודתה מתמקדת בקולנוע מוקדם ויחסו למדיה דיגיטלית, סלפסטיק ווידאו ארט. ספרה החדש, העוסק בהיסטוריה של חלום הקולנוע כשפה אוניברסלית, עתיד לראות אור בהוצאת SUNY Press.

פרופ' מירב רוט היא פסיכולוגית קלינית, פסיכואנליטיקאית וחוקרת תרבות מאוניברסיטת חיפה. מחברת כתבים בנושאי טראומה, יצרים, אתיקה ובממשק הבינתחומי בין פסיכואנליזה וספרות. מן הדמויות המובילות בהתוויית דרך לקהילת המטפלים ובמתן מענה תודעתי לאזרחים ומענה טיפולי לקורבנות הטבח ומשפחותיהם לאחר אסון ה 7.10. ממקימות ומנהלות FLM, מערך אזרחי לטיפול ארוך טווח בחינם לנפגעי 7.10. זוכת הפרס הבינלאומי היוקרתי ע"ש סיגורני לכתיבה ועשיה פורצת דרך בתחום הפסיכואנליזה.

ד"ר גדעון לב הוא פסיכולוג קליני ופילוסוף, מחברם של הספרים אהבה (מטר, 2015), אמת אהבה אמונה: מבט פסיכואנליטי והיסטורי על משמעות החיים (כרמל, 2018) ו-Spiritually-sensitive psychoanalysis (Routledge, 2023). מלמד בתכנית הבינלאומית למדעי הרוח ובתכנית לפסיכותרפיה, הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות, אוניברסיטת תל אביב. כתב "הארץ" לענייני מדע, מטפל ומדריך בקליניקה פרטית בחיפה ובבנימינה.

ד"ר בועז חגין הוא ראש התואר השני המחקרי בבית הספר לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש, אוניברסיטת תל אביב, ועורך-שותף ב-"עומק שדה" סדרת טיש לקולנוע וטלוויזיה בהוצאת עם עובד. מפרסומיו Death in Classical Hollywood Cinema וזיכרון, טראומה ופנטזיה בקולנוע האמריקני בשיתוף תומס אלססר. הוא עורך שותף של הספרים Just Images: Ethics and the Cinematic ו-Deeper Than Oblivion: Trauma and Memory in Israeli Cinema.

ענת טלרנט היא פסיכולוגית קלינית ומדריכה לילדים ומבוגרים. פסיכואנליטיקאית מנחה בחברה הפסיכואנליטית בישראל. מלמדת בתכנית לפסיכותרפיה, הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות, אוניברסיטת תל אביב, במסלול ממ"ר, קליין ובתכנית הליבה למטפלים אומנויות. מלמדת בחברה הפסיכואנליטית.

ד"ר עידו לויט הוא עמית הוראה בבית הספר לקולנוע וטלוויזיה ע"ש טיש, אוניברסיטת תל אביב, שם הוא מלמד קורסים העוסקים בקולנוע גרמני, סאונד בקולנוע ותיאוריות קולנועיות. עידו הוא עורך שותף של Mediamorphosis: Kafka and the Moving Image (Wallflower Press, 2016) וכן של A Light Touch: New Approaches to Ernst Lubitsch (Amsterdam University Press, 2024). חיבורים פרי עטו ראו אור כפרקים באסופות וכמאמרים בכתבי עת, ביניהם, JCMS, Screen, Film-Philosophy, Film Quarterly. ספרו החוקר מפגשים בין-מידומאליים בסרטים צפוי בהוצאת SUNY Press.

ד"ר איזבל בן אמו היא פסיכיאטרית ילדים ונוער, פסיכואנליטיקאית במכון תל אביב לפסיכואנליזה בת זמנינו, מלמדת במסלול פרויד בתכנית לפסיכותרפיה, הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות, אוניברסיטת תל אביב ובמכון תל אביב.

ד"ר נועה מרקין היא מרצה בבית הספר לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש, אוניברסיטת תל אביב. המחקר העכשווי שלה עוסק במיזנסצינה קולנועית ובאובייקטים. מאמרים שפירסמה לאחרונה התרכזו בבמאי היהודי-גרמני ארנסט לוביטש.

ד"ר יעל לוי היא מרצה בכירה בבית הספר לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש, אוניברסיטת תל אביב. היא חוקרת טלוויזיה אמריקנית, מתמקדת בנושאי גזע, מגדר, מיניות וטקסטואליות ומחברת הספר Chick TV: Antiheroines and Time Unbound (2022Syracuse UP,) מאמריה הופיעו ב- Camera Obscura, Continuum, Feminist Media Studies ועוד.

ורדה בלום היא פסיכותרפיסטית, אוצרת וחוקרת תרבות. מדריכה וחברה בסגל התכנית לפסיכותרפיה, הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות, אוניברסיטת תל אביב. עבודת הדוקטורט שלה בנושא יחסי קורבן-תוקפן הוגשה לשיפוט.

ד"ר דור פדלון הוא בוגר החוג לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש, אוניברסיטת תל אביב. חוקר קולנוע ויוצר המתחקה אחר נקודות המפגש של תרבות, קולנוע, וטכנולוגיה. כתב את עבודת הדוקטורט שלו באוניברסיטת ויקטוריה, שבוולינגטון ניו זילנד, ולאחר מכן זכה במלגת גולדה מאיר לפוסט דוקטורט במחלקתה לתקשורת ועיתונות באוניברסיטה העברית. ספרו "קולנוע תלת מימד וטראומה: פואטיקה של זכרון ואובדן" פורסם בהוצאת פלגרייב מקמילאן (2023). סרטיו הקצרים של דור זכו בפרסים בפסטיבל טרייבקה ובפסטיבל סן סבסטיאן, והוא הציג עבודות אמנות במספר תערוכות קבוצתיות. כיום מחקרו של דור מתמקד במציאות מדומה ווידאו אינטראקטיבי.

ענת שריג שמואלי היא פסיכולוגית קלינית מדריכה. מטפלת ומדריכה בקליניקה פרטית במזכרת בתיה. דוקטורנטית ביחידת "פסיכואנליזה וממשקיה", הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות, אוניברסיטת תל אביב. בהכשרה במכון הישראלי לפסיכואנליזה של החברה הפסיכואנליטית בישראל.

ד"ר גל רז הוא מרצה בכיר בבית הספר לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש ובבית הספר סגול למדעי המוח, אוניברסיטת תל אביב. קבוצת המחקר שלו, העוסקת במדיה אימרסיבית וקוגניציה, פועלת במכון סגול לתפקודי המוח שבמרכז הרפואי ע"ש סוראסקי, תל אביב (איכילוב). הקבוצה מבצעת מחקר בין-תחומי, המשלב תיאוריה, אמפיריקה ויצירה ובוחן היבטים פסיכופיסיולוגיים שונים של חוויות קולנועיות, אמפתיה בקולנוע, נוירואסתטיקה קולנועית, טכניקות תגמול, התגלמות גופנית ולמידה מוטורית במשחקי מחשב ומציאות מדומה וממשקי מוח-מחשב אודיו-ויזואליים.